

8. Narodna čitalnica v Kranju je bila po Zavezi ob proslavi 50letnice njenega obstoja brzojavno pozdravljena, na kar je došla pisemna zahvala.

9. Vodstvo Zaveze je vsa včlanjena učiteljska društva opozorilo, naj se spomnijo s primernim pozdravom »Učiteljskega društva za postojnski okraj« ob njegovi 25letnici. Predsedstvo je poslalo jubilatni iskrene brzojavne čestitke.

10. »Zvezi slovanskega učiteljstva v Avstriji« in »Deutsch-österreich. Lehrerbund« sta se odposlala dopisa, v katerih se je poudarjalo, kakšno stališče naj se zavzame glede vit. Pantzovega predloga o zvišanju kongruie duhovnikom in kako naj se postopa o klicu »Pred cesarja!«

Z IX. vodstvene seje upravne dobe 1912/13 (10. avgusta 1913).

1. Tvrda Karnet & Kysely iz Prage je poslala ponudbo in vzorce za jubilejske znake. Ker izda Zaveza povodom svojega srebrnega jubileja spominsko knjigo, se ta ponudba v celoti zavrne.

2. Vsem slovanskim učiteljskim organizacijam in slovanskim naprednim listom se je poslalo v vednost, oziroma v ponatisk vabilo k naši 25letnici.

3. Zbor delegatov »Zveze slovanskega učiteljskega društva v Avstriji« letos ob našem slavlju v Ljubljani ne more zborovati, ker imajo Poljaki že s 1. septembrom redni šolski pouk. Zavezinemu predsedniku se je naročilo, da naj na odborovi seji na Dunaju dne 19. avgusta stori vse mogoče, da se ta delegacija vendarle vrši, kakor je bilo prvotno določeno.

4. Določiti se govornik na slavnostnem zborovanju, za isti dnevni red pa se vzame na znanje poročilo tovariša Bohdana Skále s Češkega.

5. Delovanje Zaveze se opiše v posebnem slavnostnem spisu, za katerega se določijo številni izvodi.

6. Letošnje obiturne in abiturientke slovenskih učiteljskih je na IV. sestanku pozdravil v imenu Zaveze njen predsednik. Pri referatih in pri koncertu je bilo navzoče učiteljsko v lepem številu.

7. »Učiteljska tiskarna« je položila račun o prodanih knjigah, ki jih ima Zaveza v zalogi.

8. Doposlan nam je bil dopis »Zveze slovanskega učiteljskega društva v Avstriji« glede dnevnega reda odborove seje. (Glej št. 30. »Učit. Tov.«!)

9. Ravnoista Zveza nam je poslala v osnutku novi načrt državnega šolskega zakona. Načrt obsega 17 strani.

10. Odločitev oddaje upravnštva »Učit. Tovariša« se prepusti upravnemu odboru.

Z X. vodstvene seje upravne dobe 1912/13 (23. avgusta 1913).

1. Odborova seja »Zveze slovanskega učiteljskega društva v Avstriji« se je vršila dne 19. in 20. avgusta na Dunaju. Zavezin predsednik ni mogel pridobiti odbornikov za delegacijo, ki bi se morala vršiti ob naših slavnostnih dneh v Ljubljani, pač pa so za takrat obljubljene številne deputacije vseh slovanskih naprednih učiteljskih Zvez. (Poročilo te odborove seje glej v 36. številki »Učit. Tovariša«!)

2. Zborovalci »Hrvatskega pedagoško-književnega zbora« v Zagrebu so bili po predsedstvu Zaveze na 41. obnem zboru brzojavno pozdravljeni.

3. »Brežiško-sevniško učiteljsko društvo v Vidmu« je poslalo vodstvu Zaveze dopis, v katerem se izreka želja, da naj bodo odslej seje delegacije tajne. Rešitev predloga se odstopi upravnemu odboru in delegaciji.

4. Po koncertnem odseku sestavljeni program koncerta se potrdi, sestavi se natančno dnevni red seje upravnega odbora, delegacije in slavnostne seje. (Glej št. 34. in 35. »Učit. Tovariša«!)

5. Med učiteljskim v Dalmaciji je nastal razkol. Snuje se »Zveza dalmatinskih učiteljskih društev«, ki postane izrazito napredna.

6. »Učiteljska tiskarna« sporoča, da nam da za vsa naša naročila 10% popusta.

Književnost in umetnost.

Ročni zapisnik z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južnem Štajerskem, Južnem Koroškem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega, goriškega, sežanskega in tolminskega ljudskega učiteljskega društva za šolsko leto 1913—1914. — XX. letnik. Sestavil L. Jelenc. Cena: Brez kataloga elegantno vezan 1 K 80 v, s katalogom za 100 učencev 2 K, za 150 učencev 2 K 20 v, s poštnino 16 vin. več. — Natisnila in založila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. — Toplo priporočamo! Naročila prejema »Učiteljska tiskarna«.

Trdinova številka »Slovana«. Najnovejša številka »Slovana« je vsa posvečena spominu pisatelja Trdine, ki se mu bo v kratkem v Mengšu razkrila spominska plošča. Čitamo tu članke: »Trdina kot učitelj hrvatske književnosti« na Reki, kjer

so priobčeni ekscerpti iz Trdinovih predavanj (jako krepki izreki!); »Reško dijaštvo v Trdinovih časih«; »Trdinov prijatelj Gregor Blaž« (iz peresa g. Vida Engelmanna in F. V.); »Trdina in slovenske narodne pravljice«; »Trdinovi Beli Kranjci in Hrvati«; »Trdina in Ternovec«; »Trdina kot dramatik« itd. — Prof. Saša Santel je nalašč za »Slovana« ilustriral tri Trdinove pravljice: »Kurenta«, »Velikani« in »Kristus, sv. Peter in baba.« — Vsa številka »Slovana« je izdaten prispevek k spoznavanju jekleno značajnega Slovana Trdine.

Srednješolski vestnik.

»Slovenska gimnazija v Gorici. Z ozirom na vesti, ki so izšle v dnevnem časopisu o reorganizaciji c. kr. državne gimnazije v Gorici, se konstatira, da se v smislu najvišje odločbe z dne 3. avgusta t. l. z začetkom šolskega l. 1913—14. na državni gimnaziji v Gorici obstoječi italijanski realnogimnazijski in slovenski gimnazijski razredi ločijo od imenovanega zavoda in preurede postopno v samostojna zavoda, in sicer v osemrazredno državno realno gimnazijo z italijanskim, oz. državnogimnazijsko s slovenskim učnim jezikom in da se preustroji dosedanja državna gimnazija v Gorici z nemškim učnim jezikom z začetkom šolskega leta 1913—14. postopno v državno realno gimnazijo, in sicer z nemškim učnim jezikom.

»Šolska vest. Za začasnega vodjo na slovenski gimnaziji v Gorici je imenovan profesor Andrej Ipavec, za začasnega vodjo na italijanski realni gimnaziji pa je imenovan profesor Emil Turus.

Politiški pregled.

*** Za lex Kolisko.** Kakor je znano, so začeli Nemci na Nižjem in Gornjem Avstrijskem pobirati podpise za lex Kolisko. Nabirali hočejo dva milijona podpisov in s tem pritisniti na vlado, da bi dala ta zakon, ki popolnoma onemogočuje slovensko šolstvo v teh deželah, v sankcijo. Kakor je predsednik »Südmarke«, posl. Wastian, zadrževal na obnem zboru »Südmarke« v Inomestu, so nabrali že 700.000 podpisov.

*** Proti češčini kot uradnemu jeziku.** »Narodni Listy« poročajo, da so preterirani češki prosilci za sprejem v sodno službo na Češkem dobili zadnje dni tozadevne odklonilne odloke in odlok justičnega ministrstva, v katerem se jim naroča, da morajo pri vseh vlogah na justično ministrstvo uporabljati izključno le nemščino, ker bi bile sicer njihove vloge zavrnjene. »Narodni Listy« ostro kritizirajo ta odlok ministrstva in zahtevajo od čeških poslancev, da nastopijo proti justičnemu ministru Hochenburgerju najostrejši boj.

*** Hrvaški vprašanje.** Kraljevi komisar baron Skerlec se je dal prepeljati iz bolnišnice v svoje stanovanje v banski palači in je takoj prišel z nadaljevanjem pogajanj z vodilnimi hrvaškimi politikami. Sprejel je najprej bivšega podbana Crnkovića, ki je ostal dlje časa pri njem. Prihodnje dni bo nadaljeval pogajanja in upa, da bo še tekom tega meseca lahko osebno poročal ministrskemu predsedniku grofu Tiszi o končnih uspehih pogajanj. V vladnih krogih imajo upanje, da bo Ogrska že koncem tega meseca formulirala svoje predloge, na podlagi katerih začne baron Skerlec meritorna pogajanja s hrvaškimi strankami v svrhu zagotovitve deložnosti hrvaškega sabora in razpisa novih saborskih volitev.

*** Pomikanje višjega uradništva v Bolgariji.** V Bolgariji se silno poznajo velike izgube zadnjih dveh vojn. Padlo je veliko višjih uradnikov, ki so služili kot rezervni častniki; njih službenih mest nimajo sedaj nihče zasedli. Tako n. pr. v ministrstvu za javna dela silno manjka inženirjev in arhitektov; vlada je prisiljena po več uradnih oddelkov združiti, ker bi inace posamezni uradi ostali brez vodilnih moči. Blagoslov vojne!

Kranjske vesti.

—r— **Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani** je 23. avgusta t. l. zamrla učiteljeva vdova ga. Marija Jekovčeva zapustila v znak hvalečnosti svojo edino hranilno vlogo v znesku 23 K 78 v. Pasenmanja vredni pokojnici bodi ohranjen časten spomin!

—r— **Hrvaški učitelji Družbi sv. Cirila in Metoda.** Štirje hrvaški učitelji, ki so se udeležili Zavezinega jubileja, so darovali v nedeljo zvečer v prijateljskem krogu Družbi sv. Cirila in Metoda v družbin nabiralnik v restavraciji pri »Zlatorogu« 20 K. Živel!

—r— **Umrli** je v visoki starosti 85. let gospa Ana Wider, mati tovariša Karla

Widra in vrtnarja g. Ivana Widra ter ge. Ane Widroye, por. Hussove. Cenjenim rodovinom iskreno sožalje. Blagi ženi prijazen spomin!

—r— **Himen.** Poročil se je tovariš Alojzij Kolenec, učitelj v Zagorju ob Savi, z gospico Marto Intiharjevo. Bilo srečno!

—r— **Ljudsko šolstvo.** Iz Žirov v St. Vid pri Cerknici je premeščen začasni učitelj Karel Crnjač, iz St. Vida v Žiri je premeščen začasni učitelj Ivan Stenovec. Alojzija Weiss je imenovana za začasno učiteljico na Raki, Alfonza Babnik za začasno učiteljico v Čedrežu, Jožef Breznikar pa za začasnega učitelja na Raki.

—r— **Ljudsko šolstvo.** C. kr. kranjski deželni šolski svet je potrdil deške in dekliške nadaljevalne šole na ljudskih šolah pri Sv. Ani, v Bukovici, na Kokri, pri Sv. Lenartu, na Malenskem Vrhu, na Sorici, v Primskovem, na Zalem Logu in v Dražgošah. Začasni učitelj v Strugah je postal absol. učiteljski pripravnik Viktor Kovač, v Oslonici je premeščena kot začasna učiteljica s Kala Marija Burja. Učiteljska suplentinja Stanišlava Meškova je postala začasna učiteljica na štirirazrednici v Kostanjevici. Definitivna učiteljica v Retečah je premeščena na lastno prošnjo nazaj v Lj. poglav. Zaradi pouka na gospodinskih tečajih bo v šolskem letu 1913/14 suplirala učiteljico Marijo Odlaškovico na dekliški ljudski šoli v Kamniku, učiteljska suplentinja Helena Fischerjeva.

—r— **Iz šolske službe:** Začasna učiteljica v Cerklah je postala Frančiška Urbančič. — Definitivna učiteljica na ljubljanski mestni 8razredni nemški dekliški šoli Elizabeta Trenz je imenovana za definitivno učiteljico na mestni dekliški šoli v Bolcanu. — Za prov. učiteljico na petrazrednici pri Sv. Petru v Ljubljani je imenovana namesto prostovoljno izstopivše Eme Schmidingerjeve Marija Jegličeva, prov. učiteljica na Dobravi pri Kropi Marija Sajovičeva je imenovana za prov. učiteljico v Dvorcu, za suplentinjo v Srednji vasi v Bohinju je imenovana namesto obolele učiteljice Bizjakove, do sedaj suplentinja v Boh. Bistrici Frančiška Rihteršič, za suplentinjo na Bledu namesto učitelja Jvana Erbežnika, ki je na dopustu suplentka Ap. Zupančeva, za prov. učiteljico na Jesenicah na mesto umrlega nadučit. Josipa Sedlaka suplentka Marija Keslerjeva in za začasnega vodjo te šole def. učitelj Mihael Salberger. — Imenovan je absolvirani učiteljski kandidat Ivan Mihelič za provizoričnega učitelja na tri-razredni ljudski šoli v Selcih pri Skofiji Loki.

—r— **Telovadba šolskega naraščaja.** Kakor čujemo, prepoveduje v Kranju okrajni šolski svet zopet telovadbo v sokolskih telovadnicah, dasiravno je telovadbo naučno ministrstvo dovolilo. To preziranje odlokov višjih oblastev je nečuveno, in gospodje si najbrže domišljujejo, da Kranjska ne spada več v okvir v državnem zboru zastopanih dežel, ampak da je nekaka papeška provinca. Opozorjamo starše, da okrajni šolski svet nima nikake pravice prepovedovati telovadbe ter naj svoje otroke pošiljajo v sokolsko telovadnico. Za slučaj pa, da bi se šolsko vodstvo drznilo, izvajati kake konsekvence iz te nezakonite odredbe, naj se takoj pritožijo na višje inštanice.

—r— **Nemško šolstvo na Kranjskem** se razvija tako, da se Nemci po časopisih radujejo. »Slov. Branik« piše: Takozvani šolski kuratorij (Schulkuratorium) pod okriljem Schulvereina in kranjske šparkske vzdržuje naslednje šole: žensko učiteljico, žensko trgovsko šolo, 8razredno nemško dekliško šolo v Ljubljani, 4razredno ljudsko šolo v Spodnji Šiški, na Jesenicah in v Trzinu. Žensko učiteljico je letos zapustilo 29 gojenk. Ker jih na kočevskih šolah niti tretjino toliko ne potrebujejo, vtihotapiše se bodo na slovenske šole, saj je deželni šolski svet v svoji večini Nemcem zelo — prijazen. Dekliško trgovsko šolo je zdelalo 18 deklet. Na 8razredni nemški dekliški šoli je bilo le 109 učenek (toliko jih ima marsikatera enorazrednica na deželi!), torej je prišlo na razred in učno osebo le 13 učenek. A še od teh 109 učenek je bilo 6 Slovencev in 8 drugih Slovanov. Jeseniška šola je imela 206 učencev in učenk.

Štajerske vesti.

—š— **Veržejski »kloster« Salezijanec** podpirajo kot redni člani vkljub gmotni mizeriji učiteljskega sledeči tovariši: Herzog Anton — Sv. Križ, Sprager Ferd. in soproga — Veržej, Zacherl Franc — Ljutomer in Colnarič Alojzija — Veržej. Ne zavidamo jim sicer nedolžnega veselja in zasluga, ki jim zrastejo iz njihove vneme za procvit veržejškega »klostra«, ali žalostno in obenem značilno je, da za »Učit. Tovariša« in druge napredne liste, ki se potegujejo za dobrobit učiteljskega, velika večina od teh tovarišev seveda nima denarja.

—š— **Lep uspeh.** Pri vpisovanju otrok za šolo v Krčevini-Lajtersberg pri Mariboru, ki se je v torek 16. t. m. končalo, se je vpisalo v I. razred okrog 60 otrok, lani je bila novincev samo 49. Torej smo letos napredovali za več kot 10. Iz nemške šole, kamor so bili vsiljeni, je izstopilo 13 slovenskih otrok in vstopilo v slovensko. Od 7. ure zjutraj pa do 12. ure je bilo okrog šole jsko burno gibanje. Slovenska straža je bila močno pomnožena. Izvršili smo te dni važno obrambno delo. Rešili smo več desetih slovenske dece gotove narodne smrti.

Goriške vesti.

—g— **Repentabor.** Kakor drugod po Goriškem, se je tudi pri nas začelo šolsko leto 1. septembra. Ljudstvo je bilo navdušeno, ker je nastopil tov. Josip Ravliar, doslej v Zgoniku. Porojen je bil v Dutovljah, a njegovemu očetu je tekla zibelka v naši občini. Prišel je v rojstno vas svojega očeta; zato je bilo tudi ljudstvo navdušeno, osobito, ker je mož vsestransko na dobrem glasu, vrl narodnjak in zgleden učitelj. — Po maši so šolsko mladino odveli v šolo. Pred šolskim poslopjem, odčenim z narodnimi zastavami, je naš g. župan v prisotnosti starešinstva in drugih občanarjev v lepih besedah pozdravil novodošlega nadučitelja. Občinstvo ga je pozdravljalo z glasnimi živjo-klici in tudi pok možnarjev je naznanjal svečanostni sprejem. Tov. nadučitelj se je v zbranih besedah zahvalil občinstvu za prijazen sprejem, naglašujoč dolžnosti vaškega učiteljskega, njegovo delovanje v prosep občne blaginje ter je vsestransko pozival k složnemu delovanju v dobrobit vseh občanarjev. Bil je lep sprejem, vreden mož.

—g— **Poroča.** Poročil se je v Gorici Vladimir Knaflič, sin nadučitelja tov. Knafliča, odvetniški kandidat, znan slovenski publicist, z gospodično Olgo Čebularjevo, hčerko prof. Čebularja v Gorici. Mlademu paru vse najbolje!

—g— **Odlikovani Slovenec.** Naš rojak dr. Rihard Jug, zdravnik pri vojni mornarici, ki se je udeležil avstrijske ekspedicije pri predaji Skadra, je odlikovan z najvišjim odlikovanjem »Signum laudis« za zasluge, ki si jih je pridobil le-tam zaradi nemurnega in razumnega delovanja na sanitetnem polju. Odlikovanec je sin tov. Tomaža Juga iz Solkana, šolskega ravnatelja v pokoju. Iskreno čestitamo!

—g— **Shod za slovenske šole v Gorici.** Shod, ki ga je sklical »Narodni odbor« v Gorici z dnevnim redom »Slovenske ljudske šole v Gorici« in ki se je vršil v Trgovskem domu, je uspel nepričakovano sijajno. Slovenci so pokazali v polni meri svojo narodno zavest in se ne strašilo več nobenih sovražnikov iz kateregakoli si bodi tabora ter zahtevajo svoje pravice, ki jim pristojajo kot zvestim državljanom in kot vernim sinovom svojega naroda. Udeležba je bila naravnost veličanska, živo navdušenje in odločna volja. Ljudstvo je govorilo in glasno zahtevalo svoje pravice. In ta glas, ki naj doni po vsej širni slovenski domovini in ki odmeva tudi na meročajnih mestih, ne sme ostati brezuspešen. Shodu je predsedoval deželni poslanec dr. Karel Podgornik. Govorili so odvetnik dr. Dinko Puc, sournednik »Gorice« Lukežič, urednik »Novega Časa« Fr. Kremžar, predsednik dr. Podgornik in vseučiliški docent dr. B. Vošnjak. Končno je bila z velikim navdušenjem sprejeta resolucija: »Z ozirom na dejstva, da si morajo Slovenci v Gorici sami vzdrževati svoje ljudske šole, da se mestna uprava dosledno ne briga za slovenske potrebe na šolskem polju, da mestni uradi nočejo poznati jezika polovice mestnega prebivalstva in da mestna občina vso svojo moč, ki jo podeljuje avtonomija, vedno uporablja proti slovenskemu življu; Slovenci, zbrani na javnem shodu dne 7. septembra 1913. v »Trgovskem domu«, protestirajo proti vsem kriviciam, ki se gode Slovincem v Gorici od strani mestne uprave; poudarjajo slovesno, da bodo uporabljali vsa sredstva v njihovo odstranitev; konstatirajo, da se z ustanovitvijo mestne ljudske šole Podturnom, ki ne odgovarja ne po leži, ne po stanju svojemu namenu, ni zadostilo odločbi deželnega šolskega sveta z dne 24. junija l. 1894., naučnega ministrstva z dne 25. oktobra l. 1894. in razsodbi upravnega sodišča z dne 26. junija l. 1895., s katerimi se je izreкло, da je mestna občina goriška dolžna dati goriškim Slovincem slovensko ljudsko šolo, še manj pa predpisom državnih in deželnih šolskih zakonov; zahtevajo zaradi tega, da zgradi mestna uprava na primernih krajih v goriškem mestu zadostno število ljudskih šol za goriške Slovence, in pozivljajo visoko c. kr. vlado, da ona kot najvišja čuvarka zakona gleda na to, da dobe v okolišju goriške mestne občine stanujoči Slovenci vse v državnih temeljnih zakonih zajamčene pravice ter da se poslužijo v to tudi najstrožjih sredstev, če je treba raz-